

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ Ч. 5.

Комісії персоналу та студентства Української Господарської Академії в справі в. зв. нансеновських пасів.

0-12/90.

Подсбрази 5. УІІ. 1930.

В кінці 1929-го року стало відомо, що Уряд ЧСР вирішив виступити для еміграції замість попередніх "прюказів", т. зв. "нансеновські паси", прийняті Комісією в справі емігрантів при Лізі Націй. В цих пасах встановлено означення тільки еміграції російської та вірменської. Перед українською еміграцією повстала небезпека, що в офіційних документах про кожного з них буде означено національність чужу, а не українську. Тому ще 29. XII. 1929. утворилася ініціативна група в членів лекторського персоналу Академії, яка в цій справі скликала 8. I. 1930 р. загальні збори всього персоналу Академії для обмірковування відповідних заходів, щоб в документах національність українців була правдиво зазначена. На цих зборах було вироблено цілий ряд заходів та обрана спеціальна Комісія для дальшого провадження цієї справи. До цієї Комісії вступили також представники студентства Академії. Про свої праці та стан справи Комісія інформувала ширший загальний збір ч. ч. 1, 2, 3 та 4.

З ініціативи цієї ж Комісії 23 січня 1930 року в Празі було скликано першу нараду представників різних українських установ та організацій з тою метою, щоб до цієї акції притягти можливо ширші кола еміграції і досягти потрібної однодушності та дисциплінованості так потрібних для позитивного вирішення справи. Таких нарад відбулося кілька і на одній з них прийшло до обрання виконавчого Комітету в складі інж. Гречинкіна, Галаганя, проф. Матюса, проф. Швеця та проф. Яковлева. Далі цю справу провадив цей виконавчий комітет, що про свої праці та стан справи випустив комунікат ч. 1. з дня 18. III. 1930 р. Представником у виконавчому комітеті від Комісії персоналу і студентства Академії був проф. Маріос.

Виконавчий Комітет після двох нарад виробив спільний меморандум до Ліги Націй, який підписали представники різних організацій та який був надісланий до Ліги Націй. В Комітеті виникло питання про висилку до Ліги Націй спеціальної делегації чи делегата, які б перед Комісією при Лізі Націй в справах еміграції особисто підтримували необхідність зміни тексту нансеновських пасів в напрямку можливості означення національності українців.

Заходи Виконавчого Комітету перед Урядом ЧСР, а також одностороннє ставлення української еміграції, дали позитивні наслідки. Міністерство Внутрішніх Справ, ухвалює з дня 1-го липня 1930 р. за № 41681/5 зробило розпорядження про зміну в нансеновських пасах для українців слово "rus" в текстах чеському та французькому на слово "ukrajines".

І вні в т. зв. "нансеновських пасах" адміністративна влада робить відповідні поправки, що до означення національності українців, закресливши в такій "пасі" невідповідні друковані терміни про національність.

Що до обрання спільного делегата чи делегатів до Комісії при Лізі Націй в справах еміграції, то Комісія персоналу та студентів Академії стояла на тому, що для успішного продовження справи делегати мусять виступити солідарно як між собою, так і з тими делегатами, що представляють інші організації та які вже виступали й виступають перед Лігою Націй, уникаючи політичних розходжень в цій справі, яка має характер суто національний.

Відносно особи делегата у Виконавчому Комітеті порозуміння досягнуто не було, тому окремі групи організації, що входили в склад Виконавчого Комітету обрали делегатами від себе різних осіб. Комісія персоналу та студентства Академії обрала спочатку таким делегатом проф. С. Бородавського, голову Українського Академічного Товариства для Ліги Націй, а коли він з причини особистих відмовився, то було обрано

проф. Мартоа, який своїми енергійними і своєчасними заходами багато зробив для скорого і позитивного вирішення в Чехословаччині справи правдивого означення в "нансеновських пасаж" національності української еміграції.

Після того, як був вироблений, підписаний та надісланий до Ліги Націй спільний меморандум, як Уряд ЧСР погодився на правдиве означення в пасаж національності українців, як окремі угруповання та організації обрали делегатів до Комісії в справах еміграції при Лізі Націй, Комісія персоналу та студентства Академії не бачить потреби в існуванні того виконавчого Комітету, що утворився дня 23-го січня 1930-го року; представники інших установ та організацій також припинили свою участь в тому Комітеті. Тому Комісія констатує, що то Виконавчий Комітет під головуванням п. М. Галагана, що обрано делегатами до Женев, проф. Шелухіна, п. Галагана та інж. Д. Андрієвського і який випустив Ч. 2 з дня 18. УІ. та Ч. 3 з дня 3. УІІ., підписані Галаганом, Гречиншиком, Куліковським, проф. Шееном та Макаренком, а не тими особами, що були обрані до Виконавчого Комітету на спільній нараді організацій та установ 23 січня 1930 року, є Виконавчий Комітет новоповставший, в якому беруть участь лише деякі організації з тих, що раніш обрали участь.

Таким чином перший етап акції в справі нансеновських пасаж на терені Чехословаччини є виграний, дякуючи консолідованості на той час тuteйшої української еміграції. Залишається другий, можливо найтяжчий - це виграти справу на міжнародному форумі, тоб то в Комісії при Лізі Націй. На жаль в цій дальній акції еміграція не виступає такою консолідованою і це ховає в собі певну небезпеку.

Комісія персоналу та студентства УГА з самого початку прийшла до висновку, що цю справу можна успішно перевести в наслідок спільних заходів всіх емігрантських організацій і при уникненні будь яких розбіжностей та противиступів, тим більше, що ця справа має загальнонаціональний і далеко йдуче значіння. Тому Комісія УГА не обмежувала своєї діяльності Подєбрадами / де між иншим в наслідок добрих стосунків української колонії з місцевоз владою справа винадала не так але /, а приклала чи мало зусиль, аби інші обєредки еміграції і то не лише в Чехословаччині, а й в інших державах в цій справі солідарно виступали. Дякуючи заходам Подєбрадської Комісії американські українці теж зацікавилися цією справою, що виявилось в посліді численних протестів до Секретаріату Ліги Націй і т. д.

І нині, напередодні акції на міжнародному форумі Комісія персоналу та студентства УГА залишається на тих же позиціях, тоб то, що справа нансеновських пасаж є загально-національною справою і всі емігрантські скупчення мають стреміти до солідарних виступів. Делегат Комісії до Женев проф. Б. Мартоа і має директиви такі солідарні виступи підтримувати.

За Комісією персоналу та студентства УГА:

Лектор Г. Шиянів.

Асист. К. Подоляк.